

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSA Jan Futro (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. P.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. i Bankowi S.(...) w K. z siedzibą w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 maja 2010 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 grudnia 2009 r.,

sygn. akt VI ACa (...),

- 1. oddala zażalenie;**
- 2. przyznaje radcy prawnemu L. M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego kwotę 4 392 (cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt dwa) zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek powoda S. P. o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej z dnia 23 października 2009 r. od wyroku tego Sądu z dnia 27 czerwca 2007 r., oraz odrzucił powyższą skargę kasacyjną.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny uznał, że brak było podstaw do przyjęcia, iż powód uchybił terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej bez swojej winy, a tym samym do przywrócenia tego terminu na podstawie art. 168 § 1 k.p.c., co w konsekwencji skutkowało odrzuceniem skargi jako spóźnionej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Sąd ten wskazał, że termin do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku tego Sądu z dnia 27 czerwca 2007 r. upłynął w dniu 28 listopada 2007 r., tj. zanim powód w dniu 25 marca 2009 r. wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który w jego imieniu złożył wniosek o przywrócenie tego terminu. Sąd ten uznał, że termin do wniesienia skargi kasacyjnej nie może być liczony na nowo od daty wyznaczenia stronie kolejnych pełnomocników z urzędu, podobnie jak kolejne wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie powodują wydłużenia tego terminu. Nie uwzględnił również zarzutu powoda, że skoro wśród załączników do akt sprawy odnalazł on cztery odpisy skargi, to zwrot jego wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej z dnia 6 lutego 2008 r. był bezprzedmiotowy. Sąd ten uznał, że nie mogła budzić wątpliwości treść zarządzenia z dnia 13 marca 2008 r. wzywającego do złożenia dwóch odpisów skargi, których w sprawie należało złożyć cztery. Wskazał, że dodatkowe odpisy skargi zostały złożone dopiero w dniu 28 kwietnia 2008 r., co wynika z treści pisma złożonego w tym dniu przez adw. J. R. – poprzedniego pełnomocnika powoda.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 grudnia 2009 r. o odrzuceniu skargi powód, wskazując art. 380 k.p.c., wniósł o ocenę zasadności zawartego w nim postanowienia „o oddaleniu wniosku powoda z dnia 23 października 2009 r. o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej z dnia 23 października 2009 r.” oraz zarządzeń przewodniczącego wydziału w tym Sądzie z dnia 7 marca 2008 r., z dnia 4 kwietnia 2008 r., z dnia 19 maja 2008 r. i z dnia 5 października 2009 r. w aspekcie braku winy powoda w uchybieniu terminowi do wniesienia skargi.

W konsekwencji wniósł o uchylenie postanowienia o odrzuceniu skargi ewentualnie również postanowienia o odmowie przywrócenia terminu oraz przekazanie temu Sądowi wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej do ponownego rozpoznania.

Nadto wniósł o zwrot jego pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, oświadczając, że nie zostały one zapłacone w całości.

W uzasadnieniu zażalenia wskazał, że do uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej doszło bez winy powoda, bowiem okres od ustanowienia adwokata J.

R. jego pełnomocnikiem do upływu tego terminu okazał się niewystarczający z powodu licznych obowiązków związanych z prawidłowym wniesieniem takiej skargi, co powinno prowadzić do uwzględnienia wniosku tego pełnomocnika.

Podniósł również, że wezwanie o złożenie dwóch dodatkowych odpisów skargi kasacyjnej w sytuacji, gdy żądane odpisy znajdowały się w aktach sprawy, było bezprzedmiotowe. Wydane w wyniku tego wezwania zarządzenie o zwrocie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi oraz kolejne zarządzenia były wadliwe i nie mogą wywierać niekorzystnych dla powoda skutków prawnych, ponadto potwierdzają brak winy powoda w uchybieniu terminu. O tym, że w aktach sprawy znajdują się cztery niewszyte w akta i nieopatrzone datą wpływu odpisy skargi, obecny pełnomocnik powoda radca prawny L. M. dowiedział się przeglądając akta w dniu 22 października 2009 r. Skoro zaś Sąd Apelacyjny nie zadbał o prawidłowe potwierdzenie daty ich wpływu, a powód twierdzi, że do wniosku o przywrócenie terminu złożonego przez adwokata J. R. dołączone były cztery odpisy skargi, nie można przyjmować, że zostały one dołączone do innego pisma, niż zawierającego ten wniosek i wyciągać stąd niekorzystnych dla powoda skutków prawnych. Ponadto podniósł, że w wezwaniu do uzupełnienia braków wniosku nie wskazano, że chodzi o dołączenie dwóch dodatkowych odpisów skargi, zatem należało przyjąć, że chodzi w nim o dwa odpisy, które zostały uprzednio złożone. Adwokat J. R. nie zrozumiał wadliwie sformułowanego wezwania i uznał, że dotyczy ono złożonych uprzednio odpisów. Nawet jeśli popełnił błąd, to błąd ten wynikał z nieprawidłowych działań Sądu.

Ponadto żalący się wskazał, że Sąd Apelacyjny rozpoznawał wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi z dnia 23 października 2009 r., a uzasadnienie tego Sądu dotyczy wyłącznie wniosku o przywrócenie terminu wniesionego przez adwokata J. R.

Wskazał również na nieważność postępowania spowodowaną nienależytym umocowaniem pełnomocnika pozwanego Banku S.(...) w K. na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym w dniu 15 grudnia 2009 r. Podniósł, że z treści protokołu rozprawy wynika, iż radca prawny K. K. reprezentował pozwany Bank S.(...) w K., podczas gdy z treści pełnomocnictwa udzielonego temu radcy wynika, że był on umocowany do działania za pozwanego Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżone postanowienie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

Podniesiony przez żalącego zarzut nieważności postępowania podczas rozprawy w dniu 15 grudnia 2009 r. dotyczącej przywrócenia terminu polegający na nienależytym umocowaniu pełnomocnika jednego z pozwanych (art. 379 pkt 2 k.p.c.) podlegał rozpoznaniu w pierwszej kolejności jako najdalej idący.

Zarzut ten nie jest zasadny. Pełnomocnicy działający w imieniu pozwanych przedstawili dokumenty pełnomocnictw i odpisy z Krajowego Rejestru Sądowego z których jednoznacznie wynika, że w sprawie ze skargi kasacyjnej powoda, a w konsekwencji i w postępowaniu w przedmiocie wniosku o przywrócenie terminu do jej wniesienia, umocowany do działania za pozwany Bank S.(...) w K. jest adwokat A. R., a za pozwany Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. – radca prawny K. K. Zapis w protokole rozprawy przed Sądem Apelacyjnym z dnia 15 grudnia 2009 r. wskazujący, iż radca ten stawał na tej rozprawie w imieniu pozwanego Banku S.(...) w K. należy zaś uznać za oczywistą omyłkę.

Przed przystąpieniem do oceny dalszych zarzutów celowym jest wskazanie podejmowanych przez Sąd Apelacyjny i stronę powodową działań poprzedzających wniesienie niniejszego zażalenia.

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 2 października 2006 r. oddalającego powództwo o zapłatę kwoty 85 096 578 zł.

Powód w dniu 9 października 2007 r. wniósł o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji i o ustanowienie pełnomocnika.

Dnia 6 listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny wniosek o przywrócenie odrzucił jako przedwczesny oraz umorzył postępowanie o ustanowienie pełnomocnika z uwagi na fakt, że powód miał ustanowionego adwokata.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej upłynął z dniem 27 listopada 2007 r.

Pismem z 19 grudnia 2007 r. ORA wyznaczyła adw. J. R. pełnomocnikiem powoda w miejsce adw. J. K. Pismo to, jak twierdzi ten adwokat, doręczono mu 27 grudnia 2007 r.

Adwokat ten w dniu 22 lutego 2008 r. wniósł - wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu - skargę kasacyjną datowaną na 6 lutego 2008 r. Do skargi dołączył 2 odpisy skargi.

Zarządzeniem z dnia 7 marca 2008 r. wezwano pełnomocnika żalącego do uzupełnienia braków wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi m.in. poprzez dołączenie dwóch odpisów tej skargi.

Wezwanie to zostało doręczone adwokatowi J. R. w dniu 20 marca 2008 r. W piśmie z dnia 27 marca 2008 r. adwokat ten nie wypowiedział się odnośnie wezwania o brakujące odpisy i odpisów skargi nie dołączył.

Zarządzeniem z dnia 4 kwietnia 2008 r. zwrócono wniosek o przywrócenie terminu.

Nie orzeczono natomiast w żaden sposób o losach złożonego środka zaskarżenia tj. skargi kasacyjnej.

Pismo zawierające skargę kasacyjną datowaną na 23 października 2009 r. wniesiono 26 października 2009 r.

Spośród zarzutów podniesionych przez żalącego zasadne są jedynie te, które dotyczą wadliwych działań Sądu Apelacyjnego i przewodniczącego wydziału w tym Sądzie po wydaniu zarządzenia zwracającego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej.

Z faktu, że zgodnie z art. 169 § 3 k.p.c. strona równocześnie z wnioskiem powinna dokonać spóźnionej czynności procesowej nie można wywieść, że mamy do czynienia tylko z jedną czynnością tj. wnioskiem o przywrócenie terminu. Tym bardziej nie można traktować pisma zawierającego skargę kasacyjną jak załącznika do tego wniosku, dzielącego jego los.

Zwrot wniosku o przywrócenie terminu nie rodził bezpośrednio żadnych skutków dla skargi kasacyjnej.

Przyjęcie odmiennego poglądu byłoby równoznaczne z zajęciem oczywiście błędnego stanowiska, że skarga kasacyjna może podlegać zwrotowi.

Podkreślenia też wymaga, że pod pojęciem skargi kasacyjnej należy rozumieć nie tylko pismo zawierające środek zaskarżenia, ale i sam środek zaskarżenia. Innymi słowy stwierdzić należy, że 22 lutego 2008 r. wniesiony został środek zaskarżenia, któremu ani nie nadano biegu, ani którego do dnia 15 grudnia 2009 r. nie odrzucono.

Dopiero z chwilą uprawomocnienia się postanowienia odrzucającego skargę kasacyjną przestaje ona istnieć w sensie procesowym (por. postanowienie SN z dnia 17 listopada 2005 r., I CZ 130/05, LexPolonica nr 1543366, LEX nr 186733).

Popelnione uchybienia nie stanowią jednak wystarczającej podstawy do uwzględnienia zażalenia.

Zgodnie z art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym rozpoznaniu podlegają na wniosek żalącego również te postanowienia sądu drugiej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w

drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie zaskarżone zażaleniem do Sądu Najwyższego.

Na tej podstawie rozpoznaniu mogło podlegać jedynie postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 grudnia 2009 r. oddalające wniosek żalącego o przywrócenie terminu, natomiast zarządzenia przewodniczącego wydziału w tym Sądzie wymienione w zażaleniu podlegały ocenie tylko w ramach oceny zasadności tego postanowienia. Nie istnieją bowiem podstawy do stosowania art. 380 k.p.c. w stosunku do zarządzeń przewodniczącego (por. uchwała SN z dnia 12 lutego 2009 r., III CZP 143/08, OSNC 2009 r. Nr 12, poz. 164).

Zgodnie z art. 398⁴ § 2 zdanie pierwsze k.p.c., do skargi kasacyjnej złożonej z wnioskiem o przywrócenie terminu zgodnie z art. 398⁴ § 2 zdanie pierwsze k.p.c. dołącza się także dwa jej odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego oraz dla Prokuratora Generalnego, chyba że sam wniósł skargę. Zatem żalący, wnosząc wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 27 czerwca 2007 r., obowiązany był równocześnie z tym wnioskiem wnieść skargę kasacyjną dołączając do niej cztery jej odpisy, skoro w sprawie oprócz niego uczestniczyło dwóch pozwanych. Nie jest prawdziwe twierdzenie żalącego o tym, iż wypełnił ten obowiązek. W notatce sporządzonej przez pracownika Sądu Apelacyjnego umieszczonej na skardze kasacyjnej, która wniesiona została w dniu 22 lutego 2008 r. przez adwokata J. R. w imieniu żalącego, wskazano, że skarga ta została wniesiona osobiście w tym dniu i że dołączono do niej dwa jej odpisy. Ponadto w tej części skargi, w której wymieniono jej załączniki, adwokat ten jednoznacznie wskazał, że załącza do skargi dwa jej odpisy. Także później i pełnomocnik i sam żalący przyznawali, że do skargi dołączono dwa jej odpisy.

Zarządzenie z dnia 7 marca 2008 r. wzywające żalącego do dołączenia dwóch odpisów skargi było prawidłowe. Nie jest też prawdziwe twierdzenie żalącego, iż zarządzenie to nie zostało podpisane. U dołu karty zawierającej to zarządzenie znajduje się bowiem podpis, który wraz z położonym nad nim odciskiem pieczętki jednoznacznie identyfikuje sędziego, który je podpisał.

Wezwanie to zostało doręczone adwokatowi J. R. w dniu 20 marca 2008 r. Termin do wniesienia braków upłynął jednak bezskutecznie.

Uzasadniało to dokonany zwrot wniosku.

Na podstawie art. 360 w zw. z 362 k.p.c. zarządzenie zwracające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej staje się skuteczne z chwilą

jego wydania. Skutkiem tego zarządzenia jest zaś to, że wniosek taki uważany jest za niewywołujący zamierzonych skutków prawnych (art. 130 § 2 zdanie drugie k.p.c.).

Za nieprawidłowe natomiast uznać należy zarządzenie z dnia 21 kwietnia 2009 r. odmawiające odrzucenia skargi kasacyjnej zawartej w piśmie z dnia 22 lutego 2008 r. Błędnie również Sąd Apelacyjny wskazał w komparycji postanowienia z dnia 15 grudnia 2009 r., że rozpoznał wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia „skargi kasacyjnej z dnia 23 października 2009 r.” i że tę właśnie skargę odrzucił.

Skoro odpis wyroku tego Sądu z dnia 27 czerwca 2007 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi żalącego w dniu 28 września 2007 r., a co za tym idzie termin do wniesienia przez żalącego skargi kasacyjnej od tego wyroku w myśl art. 398⁵ § 1 k.p.c. upłynął z dniem 27 listopada 2007 r., to po wydaniu w dniu 4 kwietnia 2008 r. zarządzenia o zwrocie wniosku o przywrócenie terminu Sąd ten na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. powinien wydać postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej wniesionej przez żalącego w piśmie z dnia 22 lutego 2008 r.

Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że pełnomocnik powoda nie uzupełnił – mimo wezwania - braków samej skargi kasacyjnej, co stanowi przewidzianą powyższym przepisem samodzielną podstawę odrzucenia skargi.

Jeśli zaś odrzucenie nie nastąpiło i żalący w dniu 23 października 2009 r. wniósł kolejne pismo noszące cechy skargi kasacyjnej, to Sąd ten powinien przyjąć, że skarga kasacyjna od wyroku tego Sądu z dnia 27 czerwca 2007 r. zawarta została w obu tych pismach.

Błędy te jednak nie zaważyły na prawidłowości postanowienia z dnia 15 grudnia 2009 r. oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku z dnia 27 czerwca 2007 r.

Skoro wniosek o przywrócenie tego terminu zawarty w piśmie z dnia 22 lutego 2008 r. został zwrócony, rozpoznaniu podlegać mógł jedynie wniosek o przywrócenie terminu zawarty w piśmie z dnia 23 października 2009 r. Jak wskazano wyżej termin do wniesienia skargi żalącemu upłynął z dniem 27 listopada 2007 r. Zatem od dnia upływu tego terminu do dnia wniesienia skutecznego wniosku o jego przywrócenie upłynął ponad rok, a zgodnie z art. 169 § 4 k.p.c. po upływie roku od uchybionego terminu jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych. Prawidłowa ocena w tym zakresie nie polega zatem na rozważeniu tego, czy żalący uchybił terminowi bez swojej winy, co uczynił Sąd Apelacyjny, lecz czy zachodzi wypadek wyjątkowy, czego Sąd ten nie badał, a rzeczy te nie są tożsame.

O istnieniu wyjątkowości wypadku w rozumieniu art. 169 § 4 k.p.c. decydują okoliczności konkretnej sprawy. Zdarzenia, które miały miejsce po dniu wydania zarządzenia zwracającego poprzedni wniosek o przywrócenie terminu i które spowodowane były zaniechaniem wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej mogłyby ocenę taką uzasadniać. Jednak zdarzenia, które miały miejsce przed tym dniem, nie uprawniają do dokonania takiej oceny.

Nie zasługuje bowiem na zaakceptowanie nienależyte wykonanie jednoznacznego wezwania do uzupełnienia braków skargi kasacyjnej (wniosku) przez pełnomocnika adwokata J. R. Nieuzupełnienie braków skargi kasacyjnej wniesionej już 22 lutego 2008 r. nastąpiło z winy pełnomocnika, równej winie strony.

O wyjątkowości wypadku nie może też przesądzać odmowa sporządzenia skargi kasacyjnej przez poprzedniego pełnomocnika adwokata J. K.

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej żalącemu przed radcą prawnego ustanowionego z urzędu zostały przyznane na podstawie § 15, § 16, § 12 ust. 2 pkt 2, § 6 pkt 7 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Z tych przyczyn na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

Aby – wobec wyrażanych wcześniej błędnych poglądów – uniknąć wszelkich wątpliwości, jednoznacznie należy wskazać, że zaskarżonym postanowieniem odrzucony został środek zaskarżenia, jaki stanowi skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego 27 czerwca 2007 r. i zażalenie na tak rozumiane postanowienie było przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.